ASIKKALA
KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

Asikkalan kunnan kasvatus- ja opetuspalveluiden valmiussuunnitelma

Yleinen osa, julkinen

Kasvatus- ja opetuslautakunta 12.11.2026

ASIKKALA
KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

TIIVISTELMÄ

Valmiussuunnitelma on normaaliaikana laadittava ja ylläpidettävä kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla opetustoimi ja varhaiskasvatus varmistavat toimintansa jatkumisen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Poikkeusoloissa järjestämisvelvollisuuteen voi tulla edellä mainitusti muutoksia valtioneuvoston antamilla asetuksilla ja ministeriön päätöksillä, mutta normaaliolojen häiriötilanteissa kuntien ja muiden kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjien järjestämisvastuu säilyy ennallaan.

Varautumisessa häiriötilanteisiin on tärkeää huomioida, että lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden oikeudet turvataan. Lapsilla, oppilailla ja opiskelijoilla on mahdollisimman normaalin kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen lisäksi oikeus oppimisen tukeen ja opiskeluhuoltopalveluihin myös häiriötilanteiden aikana.

Valmiussuunnitelma tehdään kunta- ja palvelualuekohtaisena kokonaisuutena

Tämän lisäksi yksiköiden turvakansioihin on kuvattu turvallisuus- ja kriisisuunnitelmat. Kriisisuunnitelma ei korvaa valmiussuunnitelmaa.

Yleinen osa on julkinen
Palvelualuekohtainen suunnitelma on salainen

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621
Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat 24 §
Salassapitomerkintä tehdään merkitsemällä asiakirjaan ”SALASSA PIDETTÄVÄ”

ASIKKALA
KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

1. VARAUTUMISEN JA VALMIUSSUUNNITTELUN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Varautumisella tarkoitetaan toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa. Lähtökohtaisesti kuntien ja muiden varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien velvollisuutena on järjestää kasvatusta ja opetusta myös poikkeuksellisissa ja ennalta arvaamattomissa tilanteissa ja huolehtia lakisääteisistä tehtävistään normaaliolojen lainsäädännön mukaisesti. Varautumisen tavoitteena on pyrkiä ehkäisemään ennalta häiriö- ja kriisitilanteiden syntyminen sekä toisaalta luoda edellytyksiä häiriötilanteiden ja niiden seurausten hallintaan. Alihankintasopimuksissa varmistetaan, että myös yksityiset toimijat ovat varautuneita häiriötilanteisiin.

Suunnittelutyön aikana tunnistetaan, arvioidaan ja analysoidaan varhaiskasvatukseen ja opetustoimeen kohdistuvia uhkia sekä toiminnan haavoittuvuuksia. Lisäksi kartoitetaan ja arvioidaan olemassa olevia ja tarvittavia resursseja, suunnitellaan toimintamalleja, neuvotellaan eri yhteistyötahojen ja sidosryhmien kanssa sekä perehdytetään ja koulutetaan henkilöstöä.

Häiriötilanteessa kunnan sivistystoimen tehtävänä on turvata kaikki sen tuottamat palvelut mahdollisimman pitkään, mutta tilanteen pitkittyessä turvataan erityisesti lakisääteiset palvelut kuten varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus.

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen ylläpitäminen on osa kansakunnan henkistä kriisinkestävyyttä. Tähän liittyvät

- uhkien ja erilaisten kriisien käsitteleminen opetuksessa
- valmius kaiken ikäisille kohdennetun opetustoiminnan hyödyntämiseen kansalaistiedottamisen ja -vaikuttamisen kanavana
- muu kansakunnan henkistä ja sosiaalista eheyttä ylläpitävä, väestön luottamusta yhteiskunnan toimintaan lisäävä ja maanpuolustustahtoa vahvistava toiminta.

Lasten ja oppilaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen myös häiriötilanteessa tai poikkeusoloissa vähentää vanhempien tarvetta jäädä pois omista kriittisistä työtehtävistään hoitamaan lapsiaan kotona. Varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa on myös turvallisia aikuisia, joilla on iso merkitys niille lapsille, joiden kotioloissa ei välttämättä ole mahdollista tarjota turvallista kasvuympäristöä. Nuorten osallistuminen opetukseen tai koulutukseen on puolestaan omiaan vähentämään yleistä rauhattomuutta, joka voi syntyä laajamittaisesta toimettomuudesta. Lyhytkin keskeytys lähiopetuksessa voi aiheuttaa merkittävää haittaa lapsen oppimiselle.

Opetustoimi kantaa osaltaan vastuuta myös lasten ja nuorten liikuntavalmiuksien ja fyysisen toimintakyvyn ylläpitämisestä.

Poikkeusoloissa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toimivuus on ensisijaista. Palvelualueiden ja yhdistysten välinen yhteistyö mahdollisen lisähenkilöstön käytöstä on osa varautumissuunnitelmaa. Varhaiskasvatuksen yksiköiden, koulujen ja

oppilaitosten toiminnan jatkumisesta poikkeusoloissa huolehditaan, ottaen huomioon myös väestönsuojelun vaatimukset.

Perusopetuksessa koulutyön keskeyttäminen on viimesijainen vaihtoehto, jos koulutyötä ei voida pakottavasta syystä jatkaa eikä etäopetustakaan voida järjestää tai opetusta ei voida myöskään järjestää yhteistyössä toisen koulun tai muiden opetuksen järjestäjien kanssa. Erityisen pakottavasta syystä koulutyö voidaan siis joutua keskeyttämään. Normaaliin koulutyöhön tulee palata heti kun pakottava syy poistuu. Ensisijaisena perusteena kaikille ratkaisuille tulee olla oppilaan etu.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän on määriteltävä ja ohjeistettava itse, ketkä ovat niitä omia työntekijöitä, joiden on tultava töihin, jotta palvelu toimii riittävällä tasolla. Riittävä määrä määritellään suhteessa lapsi / oppilasmäärään

Jos opetuksen järjestämisessä tulee keskeytyksiä, voidaan opetusta jatkaa viikon 22 jälkeen lisäämällä työpäiviä enintään kuudella päivällä, jos opetussuunnitelman tavoitteita ei voida muutoin saavuttaa. Päätöksen opetuksen keskeyttämisestä ja pitämättä jääneiden päivien korvaamisesta tekee opetuksen järjestäjä.

Normaaliolot ovat jokapäiväinen tila, jossa esiintyvät uhkat voidaan ehkäistä ennalta, torjua ja niiden vaikutuksista toipua voimassa olevilla säädöksillä ja voimavaroilla. Normaaliolojen järjestelyt luovat perustan toiminnalle häiriötilassa ja poikkeusoloissa.

Häiriötilanne on normaalioloissa tapahtuva poikkeava, odottamaton tai äkillinen turvallisuustilan muutos, joka aiheuttaa uhkaa yhteiskunnan toimivuudelle ja väestön turvallisuudelle. Tilanne voi vaatia valtionjohdon ja viranomaisten erityisiä toimia. Normaaliolojen häiriötila saattaa edellyttää myös säädösten tarkistamista. Viranomaisten on kuitenkin toimittava normaalien toimivaltuuksiensa puitteissa ja järjestettävä kaikki lakisääteiset palvelut lain vaatimuksia noudattaen.

- Häiriötilanteet varhaiskasvatuksessa

Häiriötilanteilla tässä laissa tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka:
1) ilmenee paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti;
2) estää varhaiskasvatuksen järjestämisen tai tuottamisen siten kuin muualla tässä laissa säädetään tai vaarantaa lasten turvallisuuden ja terveyden, jos varhaiskasvatusta järjestetään tai tuotetaan siten kuin muualla tässä laissa säädetään; ja
3) edellyttää varhaiskasvatuksen järjestäjältä tai tuottajalta muualla tässä laissa säädetystä poikkeavia toimia varhaiskasvatuksen järjestämiseksi tai tuottamiseksi.

- Häiriötilanteet esi- ja perusopetuksessa

Häiriötilanteilla tässä laissa tarkoitetaan poikkeuksellista ja ennalta arvaamatonta uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka:

1) ilmenee paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti;

2) estää opetuksen järjestämisen siten kuin muualla tässä laissa säädetään tai vaarantaa lasten ja oppilaiden turvallisuuden ja terveyden, jos opetusta järjestetään siten kuin muualla tässä laissa säädetään; ja

3) edellyttää opetuksen järjestäjältä muualla tässä laissa säädetystä poikkeavia toimia opetuksen järjestämiseksi.

Häiriötilanteiden harjoittelu on edellytys toiminnan onnistumiselle.

Keskeistä mahdollisessa häiriötilanteessa on

- mahdollisimman tavallinen ja hyvä kasvatuksen ja opetuksen arki lapsille, nuorille ja opiskelijoille
- henkilöstön, myös johdon hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen
- vuorovaikutuksen ja viestinnän yhteisöllisyyttä luova, kannustava ja rohkaiseva sävy sekä tulevaisuususkon vahvistaminen
- oikea-aikainen tiedottaminen järjestelyistä huoltajille, lapsille, oppilaille ja opiskelijoille
- kasvatuksen ja oppimisen opiskeluhuoltopalvelujen ja oppimisen tuen turvaaminen.

Poikkeusoloja ovat valmiuslaissa ja puolustustilalaissa säädetyt tilanteet, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin. Valtioneuvosto voi tällaisessa tilanteessa erikseen säätää valmiuslain eri säännösten käyttöönotosta, jolloin kunta saatetaan osittain vapauttaa järjestämisvastuistaan

Poikkeusoloissa järjestämisvelvollisuuteen voi tulla edellä mainitusti muutoksia valtioneuvoston antamilla asetuksilla ja ministeriön päätöksillä, mutta normaaliolojen häiriötilanteissa kuntien ja muiden kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjien järjestämisvastuu säilyy ennallaan.

Normaaliolojen poikkeus- ja häiriötilanteet

Vaaratiedote annetaan tilanteessa, jossa väestöä on varoitettava ihmishenkeen, terveyteen tai ympäristöön kohdistuvasta vaarasta, omaisuuden vaurioitumisesta tai tuhoutumisesta. Tällainen tilanne on esimerkiksi öljy- tai kemikaalionnettomuus, tulipalo tai Suomeen ilmasta kohdistuva uhka kuten drooni. Tarpeen vaatiessa, vaaratiedote ohjeistaa, miten suojautua vaaralliselta tapahtumalta tai sen seurauksilta ja miten välttää vaaratilanteita. Vaaratiedote voi sisältää kehotuksen sisälle suojautumiseen. **Väestön varoittamisesta vastaa toimivaltainen viranomainen.**

Uhkaavasta vaarasta varoitetaan vaaratiedotteella ja/tai väestöhälyttimillä. Vaaratiedote julkaistaan **radiossa ja 112 Suomi -sovelluksessa sekä tarvittaessa myös televisiossa**. Lisäksi vaaratiedote tulee näkyviin Teksti-TV:n sivulle 112. Väestöhälyttimen yleinen vaaramerkki on minuutin mittainen nouseva ja laskeva ääni tai kuuluttamalla annettu varoitus. Yleisen vaaramerkin soidessa suojaudutaan sisälle. Vaara ohi -merkki on minuutin mittainen tasainen äänimerkki. Se ilmoittaa, että uhka tai vaara on ohi.

Normaalioloihin liittyvät vaaratiedotteet voidaan antaa

- Vaaratiedote annetaan yöllä tai jolloin toiminta ei ole käynnissä
- Vaaratiedote annetaan aikana, jolloin toiminta on käynnissä
- Vaaratiedote annetaan koulumatkan aikana

Näissä tilanteissa sovelletaan voimassa olevaa lainsäädäntöä esim. varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus on järjestettävä varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuslain mukaisesti.

Toimivaltainen viranomainen arvioi häiriötilanteessa, voidaanko toimintaa järjestää turvallisesti.

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta. Voimassa olevan lain mukaan varhaiskasvatusta ei voida keskeyttää, mutta toimintaa voidaan supistaa.

Esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen lähtökohtana on, että jokaisena päivänä tullaan kouluun, vaihtoehtona voi olla myös palvelun aloittamisen viivästyttäminen
Jos opetusta ei voida järjestää, voidaan opetus keskeyttää määräajaksi. Normaaliin koulutyöhön tulee palata heti, kun pakottava syy poistuu.

Valmiuslain mukaiset poikkeusolot

Valmiuslaki 88 § ”Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3§; 1, 4-6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että kunta voi luopua varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisen varhaiskasvatuksen järjestämisvastuusta, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat järjestää lapsen hoidon muutoin”.

Voimassa olevan valmiuslain mukaisesti 109 §:n mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan määrätä perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (714/2018) säädetyn opetus- ja muun toiminnan keskeytettäväksi tai siirrettäväksi toiselle paikkakunnalle, jos se on välttämätöntä väestön siirtämisen tai oleskelu- ja liikkumisrajoitusten vuoksi taikka muutoin väestön suojaamiseksi. Jos jonkin alueen väestöä siirretään 121 §:n nojalla muualle, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että esi- ja perusopetuksen järjestämisestä siirretyille oppilaille vastaa tilapäisesti oppilaan asuinkunnan sijasta se kunta, jonka alueelle oppilas on siirretty. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (502/2019) 4 §:n 1 momentin estämättä lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Kunta ei voi itse päättää luopua lakisääteisistä velvollisuuksistaan, vaan valtioneuvosto päättää, minkälaisia poikkeuksia sallitaan. Kunnan yksittäisellä toimialalla on myös varsin vähän liikkumavaraa sen suhteen, miten kunnan resursseja käytetään poikkeusoloissa, ja tilanne on silloin niin vakava, ettei sen luonnetta ja vaikutusta yksittäiseen toimialaan pysty tarkasti ennakoimaan.

Päiväkodin tai koulun sulkeminen terveydellisiin syihin perustuen

Tartuntatautilaki 58 § (1227/2016): Kunnan tartuntatautiviranomaisen tai aluehallintoviraston toimivalta päättää oppilaitoksen tai päiväkodin sulkemisesta

2. STRATEGINEN VALMIUSSUUNNITELMA, VARAUTUMINEN HÄIRIÖTILANTEISIIN

Valmiussuunnitelma on normaaliaikana laadittava ja ylläpidettävä kuvaus toimenpiteistä, joiden avulla opetustoimi ja varhaiskasvatus varmistaa toimintansa jatkumisen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Varautumisessa häiriötilanteisiin on tärkeää huomioida, että lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden oikeudet turvataan. Lapsilla, oppilailla ja opiskelijoilla on mahdollisimman normaalin kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen lisäksi oikeus oppimisen tukeen ja opiskeluhuoltopalveluihin myös häiriötilanteiden aikana.

Kasvatuksen ja opetuksen järjestäjällä on myös häiriötilanteissa ja niistä mahdollisesti seuraavien normaalista poikkeavien opetusjärjestelyjen aikana velvollisuus tarjota maksuton ateria. Opetuksen järjestäjien tulee huolehtia riittävästä tiedottamisesta ja järjestelyistä siten, että ateriaetuus on tosiasiallisesti kaikkien käytettävissä.

Kuljetusetuuden piirissä oleville esi- ja perusopetuksen oppilaille on hyvä suunnitella häiriötilanteita varten kuljetusjärjestelyt ja tiedottaa niistä oppilaita ja heidän huoltajiaan hyvissä ajoin.

Varautumiseen liittyvässä ohjeistuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että myös maahanmuuttotaustaisten huoltajien informointi on riittävää ja kielellisesti ymmärrettävää.

Varautumista toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja seudullisen sivistystoimen johtoryhmän kanssa. Näin varmistetaan tiedonkulku sekä ennakoivasti että akuuteissa tilanteissa.

Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhka

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen kannalta elintärkeitä ja kriittisiä toimintoja ovat esimerkiksi

- väkivallan uhka
- sähkön ja lämmön saatavuus
- ruokahuollon palvelut
- vesi- jätevesihuollon merkittävä häiriö
- kuljetuspalvelut
- viesti- ja tietoliikenteen toimintavarmuus
- terveydenhuollon palvelut (opiskeluhuolto, neuvola)

Näistä seuraavat toiminnot perustuvat kokonaan tai osittain alihankintaan:
- kuljetuspalvelut (ostopalvelut)
- ohjelmistot

Uhkana voi olla

- voimahuollon vakava häiriö
- vesihuollon (ml. jätevesihuollon) häiriötilanne
- polttoainejakelun häiriö
- suuronnettomuus (säteilyonnettomuus ja kemikaalivuoto)
- pandemia tai muu laaja-alainen tartuntatautitilanne
- lakko tai muu henkilöstön saatavuuteen vaikuttava tilanne
- elintarvikehuollon vakava häiriö
- kiinteistön käytön estyminen (tulipalo, kosteusvaurio)
- ruokahuollon toimintavarmuus väistötilanteessa
- kuljetuskaluston rajallisuus väistötilanteissa
- tietoliikenteen ja tietojärjestelmien käytettävyyden häiriintyminen/kyberuhka

3. TURVALLISUUDENHALLINTA KASVATUS- JA OPETUSPALVELUILLA

Jokaisella lapsella, oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, ja varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on oikeus terveelliseen ja turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön. Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa on yksikkökohtaiset turvallisuussuunnitelmat, joihin on koottu mm. pelastussuunnitelmat, sisälle suojautumisen suunnitelma ja suunnitelmat väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän estämiseksi. Opiskeluhuoltosuunnitelmat tukevat osaltaan koulujen ja oppilaitosten turvallisuuskulttuuria. Edellä mainittuja suunnitelmia päivitetään säännöllisesti ja tarvittavia käytännön toimenpiteitä harjoitellaan. Osa näistä suunnitelmista on opetussuunnitelmaan tai varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyviä.

Henkilökunnan turvallisuussuunnittelu sisältää mm. perehdytystä, koulutusta, työsuojeluohjeita, varhaisen tuen mallin ja riskien arvioinnin.

Valmiussuunnittelun vastuuhenkilöt

Kunnanjohtajan valmiusjohtoryhmä valmistelee poikkeusolojen päätökset kunnanjohtajalle ja palvelualuejohtajille. Hän vastaa poikkeusolojen tiedottamisesta sekä poikkeusolojen viranomaisyhteistyöstä.

Kasvatus- ja opetuspalveluiden valmiussuunnittelusta vastaa varhaiskasvatuksen johtoryhmä ja koulujen rehtoreista koostuva ryhmä. Valmiussuunnitelmaa tarkistetaan lukuvuoden alussa.

Yksikkökohtaisesta valmiussuunnittelusta ja mahdollisesti tarvittavasta yksikköjen yhteistoiminta-alueen suunnittelusta vastaa kunkin yksikön esihenkilö. Hän vastaa myös siitä, että

- esihenkilölle nimetään varahenkilö
- henkilökunta perehtyy suunnitelmaan
- henkilökunta harjoittelee suunnitelman mukaisesti
- henkilökunta osallistuu käytännön toimenpiteisiin

Varautumiskoulutus ja harjoitukset

Yksiköt harjoittelevat pelastuslaitoksen ohjeiden mukaisesti lukuvuoden tai toimintavuoden aikana kiinteistöistä poistumista. Sisälle suojautumista harjoitellaan määräajoin joka toinen vuosi.

Kunta huolehtii siitä, että varautumisen vastuuhenkilöillä on riittävä mahdollisuus kouluttautua ja pitää tietonsa ja taitonsa ajan tasalla.

Mitä henkilökunnan tulisi osata?

- tunnistaa tilanteen ja siinä tarvittavat toimenpiteet:
    - Onko kysymyksessä välitön uhka- tai vaaratilanne?
    - Selvitäänkö tilanteesta omin toimenpitein?
    - Tarvitaanko muiden viranomaisten välitöntä apua?
- osaa tehdä hätäilmoituksen numeroon 112
- tuntee oman toimintayksikkönsä ilmoitusohjeet (kuka viestii ja tiedottaa)
- tietää oman toimintayksikön suojapaikat
- tuntee sisälle suojautumisen periaatteet ja menettelytavat (ilmavaihdon sulkeminen)
- tietoturvallisuus
- osaa tehdä oppilaitoksen sisäisen hälytyksen (evakuointi ja sisälle suojautuminen)
- hallitsee evakuoinnin (reitit, toteuttaminen)
- tuntee kokoontumispaikat (pelastussuunnitelman mukaiset julkiset paikat sekä kauempana olevat uhka- ja väkivaltatilanteissa käytettävät kokoontumispaikat, jotka tuntee vain henkilökunta)
- osaa toimia kokoontumispaikoilla erilaisissa tilanteissa
- tuntee ”hiljaisen etsinnän, tarkistamisen tai varmistuksen” periaatteet
- tunnistaa väkivaltaa ennakoivia piirteitä henkilöissä ja heidän viestinnässään,

Suosituksia perusopetukseen ja lukiokoulutukseen:

- Oppilaita ja huoltajia tulisi informoida siitä, että oppilaiden pitää aina kertoa havaitsemansa uhkaukset koulun henkilökunnalle.
- Oppilaita rohkaistaan kertomaan koulun henkilökunnalle, jos he huomaavat jonkun ilmaisevan puheessaan, kirjoituksissaan tai muutoin väkivallanteon aikeita tai kouluväkivallan ihannointia.
- Jos oppilas tekee uhkauksia, niistä kerrotaan aina hänen huoltajilleen.
- Kouluihin tulee nimetä turvahenkilöstö, joka koulutetaan käsittelemään ja arvioimaan kouluun kohdistuvia uhkauksia.
- Perustetaan säännöllisesti kokoontuvia paikallisia viranomaistyöryhmiä ja lisätään koulujen, poliisin ja muiden viranomaisten yhteistyötä.

Lapsille ja nuorille

- Esimerkkejä
    - Päivä paloasemalla
    - Nou hätä – pelastustaitokampanja 8.lk
    - Paloturvallisuusviikko marras-joulukuussa

- Nuorten varautumissivusto
- Poistumisharjoitukset

Omassa työyhteisössä vuosittain tarkistettavia asioita

- Varahenkilöiden nimeäminen
- Vastuualueiden määrittely
- Uusien työntekijöiden perehdyttäminen
- Kotivara 72 h työyksiköissä
- Yhteystietojen tarkistaminen lukuvuoden alussa
- Lapsi ja oppilastietojen sekä huoltajatietojen säilyttäminen (paperiversio otetaan lukuvuoden alussa ja tuhotaan lukuvuoden lopussa)
- Turvakorin sisällön tarkistaminen
- Poistumisharjoitukset kaikissa yksikössä työskentelevien kanssa
- Toimintakorttien läpikäyminen omassa yksikössä
- Valmiussuunnitelmien käsittely opiskeluhuollon henkilöstön kanssa

Muu varautuminen

Palvelualueen yksiköillä on kriisisuunnitelma, joka päivitetään joka toinen vuosi. Kriisisuunnitelmassa on kirjattu ja suunniteltu varautuminen ja toimenpiteet erilaisiin mahdollisiin mittakaavaltaan pienempiin riskeihin kuten, kuolema, päihteet, väkivalta, seksuaalirikokset yms. Vastuu kriisisuunnitelman tekemisestä ja päivittämisestä on yksikön esihenkilöillä.

Henkistä kriisinkestävyyttä lisäävät yhteiset tapahtumat huoltajien kanssa, varhaiskasvatus- ja oppilaskeskustelut sekä perusopetuksessa suoritettava oppilaiden poissaolojen seuranta.

4. OMA VALVONTASUUNNITELMA, varautumisvelvollisuus valmiuslaki 12§

Kuntien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Omavalvontasuunnitelma on päivittäinen työväline palvelutuotannossa, minkä tarkoituksena on varmistaa toiminnan tasolla laadukkaan ja turvallisen palvelun toteutuminen. Se sisältää asiakas- ja potilasturvallisuuden kokonaisuuden ja kuvaa keskeiset toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla palveluyksikkö varmistaa ja valvoo oman toiminnan sekä palvelujen laatua.

Omavalvontasuunnitelma tehdään yhteistyössä palveluyksikön henkilöstön ja asukkaiden kanssa.

Varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslain 3 luvussa. Varautumisen tavoitteena kasvatuksessa ja koulutuksessa on rajoittaa haittoja, joita mahdollisesta häiriötilanteesta aiheutuu lasten, oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilökunnan terveydelle ja turvallisuudelle sekä turvata kasvatuksen ja opetuksen jatkuvuus mahdollisimman hyvin.

Varautuminen edellyttää ennen kaikkea mahdollisten häiriötilanteiden tunnistamista etukäteen. Konkreettinen varautuminen on erilaisten suunnitelmien ja ohjeistusten laatimista ja päivittämistä, harjoittelua sekä sen varmistamista, että henkilöstöllä on tarvittava osaaminen ja oman organisaation toimintaketjut selvillä. Varautumista koskevia suunnitelmia sisältyy usein kasvatuksen ja koulutuksen turvallisuuskansioon, johon on koottu lisäksi esimerkiksi paloturvallisuutta koskevat suunnitelmat ja pelastussuunnitelma.

Aina häiriötilanteen kaikkien vaikutusten poistaminen varautumisella ei ole mahdollista, mutta usein sen seurauksia voidaan lieventää. Varhaiskasvatuksen ja koulujen on tärkeää säilyttää toimintakykynsä erilaissa häiriötilanteissa ja pyrkiä palaamaan normaaliin toimintaan mahdollisimman nopeasti.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjillä on varautumisvelvollisuus.

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän on varauduttava vastaanottamaan lapset,

-jos vaaratiedote ei ole tavoittanut perheitä ja lapsi tulee varhaiskasvatukseen tai kouluun/oppilaitokseen

-jos huoltajan on itse mentävä töihin

Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän on määriteltävä ja ohjeistettava itse, ketkä ovat niitä omia työntekijöitä, joiden on tultava töihin, jotta palvelu toimii riittävällä tasolla. Riittävä määrä määritellään suhteessa lapsi / oppilasmäärään

5. YHTEISTOIMINTA VARAUTUMISESSA

Yhteistoiminta pelastuslaitoksen ja poliisin kanssa häiriötilanteen hallinnassa

Silloin kun häiriötilanne kuuluu poliisin tai pelastuslaitoksen toimivaltaan, nämä vastaavat häiriötilanteen kokonaisuuden koordinoinnista ja toimenpiteistä sekä tiedottamisesta. Kunta toimii pelastuslaitoksen ja poliisin ohjeiden mukaisesti mm. pelastustoimintaan ja väestön suojaamiseen liittyvissä asioissa.

Varaukset ja materiaalihankinnat

Kasvatus- ja opetuspalveluiden häiriötilanteita varten kunnanjohtaja voi tehdä seuraavat tilavaraukset välittömästi:

- koulujen liikuntatilat,
- liikuntahalli,
- nuokku.

Palvelualuejohtaja ja henkilöstöpäällikkö valmistelevat sopimuksiin mahdollisuuden poikkeaviin työaikoihin koskien koko palvelualueen henkilöstöä.

Yhteistyötahot ja sopimukset kuljetusten järjestämisen osalta

- Erilliskuljetukset (palvelusopimus)
- Ruokapalvelu (palvelusopimus)
- Kiinteistönhoito ja siivous (palvelusopimus)

Valmiussuunnittelussa otetaan huomioon seuraavat toimijat (kunnanjohtaja ja sivistysjohtajan vastuulla)

- Hyvinvointialue
- Sivistysjohtajien seudullinen ohjausryhmä
- Asikkalan ev.lut seurakunta
- SPR
- Koulutuskeskus Salpaus
- Lahden kaupunki
- Hollolan kunta
- Padasjoen kunta

6. VIESTINTÄ

Tehostettu johtaminen ja tilanteen seuranta

Häiriötilanteen vaatiessa tilanteen seurantaa ja tilannetietoisuutta tehostetusta johtamisesta vastaa kunnanjohtajan valmiusjohtoryhmä.

Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset

Kunnan valmiussuunnitelman liitteenä on kriisiviestintäsuunnitelma, joka on myös tämän suunnitelman liitteenä.

Kriisiviestinnän päätavoitteita on

- Antaa nopeasti ajantasaista ja oikeaa tietoa tapahtuneesta niille, joita kriisi koskettaa.
- Neuvoa ja antaa tarvittaessa toimintaohjeita.
- Rauhoittaa ja luoda turvallisuudentunnetta sekä turvata työrauhaa.
- Vastata median, suuren yleisön ja asiakkaiden tiedontarpeeseen.
- Varmistaa tiedonkulku sekä organisaation sisällä että sidosryhmien kanssa.
- Ylläpitää luottamusta oman organisaation toimintaan.

Kriisiviestinnän keskeiset periaatteet voidaan tiivistää seuraavasti:

- viestintä on keskitetty ja viestintävastuut sovittu
- suunnitelmallisuus ja jatkuva tilannekuvan päivittäminen
- luotettavuus, rehellisyys ja avoimuus
- nopeus ja tehokkuus
- monikanavaisuus ja tasapuolisuus.

Ennakoiva kriisiviestintä

- mahdollisia kriisitilanteita varten päiväkodit ja koulut tiedottavat huoltajia siitä, miten palvelualueella toimitaan, mikäli eriasteisia kriisitilanteita tulee.

Varmista kuvauslupa lapsista, oppilaista ja henkilöstöstä

Kun lapsi tai nuori on päiväkodissa, koulussa tai oppilaitoksessa, vastuu päivän aikana heistä on varhaiskasvatuksen, opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä sekä henkilöstöllä.

Kriisitilanteessa yksi tehtävistä on suojella lapsia, oppilaita ja opiskelijoita tarpeettomalta julkisuudelta sekä huolehtia heidän yksityisyyden suojastaan. Henkilöstö ei esimerkiksi voi antaa lupaa alaikäisen kuvaamiseen tai haastattelemiseen. 7–14-vuotiaiden haastatteluun ja kuvaamiseen on pyydettävä lupa huoltajalta lukuun ottamatta julkisia tilaisuuksia tai tilanteita. Alle 7-vuotias tarvitsee aina huoltajan luvan. 15-vuotiaalla on yleensä oikeus päättää esiintymisestään julkisuudessa. Toimittajan on lisäksi pyrittävä varmistamaan, että alaikäinen ymmärtää mediajulkisuuden seuraukset ja tätä voi median edustajilta pyytää erityisesti kriisitilanteessa. Vastuu julkaisupäätöksestä on aina medialla.

Avainhenkilöstön hälyttämis- ja informointijärjestelyt

Palvelualueella noudatetaan seuraavanlaista hälyttämis- ja informointijärjestelyä:

- yksiköllä tilanteen havainnut henkilö tiedottaa yksikön johtoa tilanteesta
- yksikön esihenkilö arvioi tilanteen vakavuuden
- yksikön esihenkilö tiedottaa tilanteesta tahoja, joiden tulee toteuttaa tilanteen vaatimia toimenpiteitä
- yksikön esihenkilö tiedottaa omia esihenkilöään

Ensitieto häiriötilanteesta voi tulla yllättävistäkin suunnista, eikä voida luottaa esimerkiksi siihen, että pelastusviranomainen on aina tietoinen häiriöstä. Edellä mainitun hälytysketjun ensimmäisessä kohdassa ”tilanne” tarkoittaa sen vuoksi myös toisen käden tietoa, joka antaa aihetta tilanteen selvittelyyn.

Luottamushenkilöiden informointi

Luottamushenkilöiden informoinnista vastaa kunnanjohtaja ja hänen ollessaan estyneenä talousjohtaja tai tarvittaessa sivistysjohtaja. Lautakunnan puheenjohtaja tiedotetaan

ensimmäisenä. Lautakuntaa tiedotetaan mahdollisimman nopeasti. Operatiiviset toiminnot ovat kuitenkin ensi sijalla.

7. Jälkihuolto

Häiriötilanteen normalisoiduttua saattaa olla tarvetta jälkihuoltotoimille, jotka ovat suunnattuja sekä oppilaille ja varhaiskasvatukseen osallistuneille lapsille että henkilöstölle. Oppilaiden ja opiskelijoiden kohdalla noudatetaan opiskeluhuoltosuunnitelmaan sisällytettyä kriisisuunnitelmaa. Jälkihuoltoon tulee suunnata riittävä määrä resurssia.

8. VARAUTUMISBUDJETTI

Valmiustilan käyttöön ottaminen edellyttää taloudellisia resursseja; hankintoja tai sopimuksia. Valmiuslaissa tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutukset toiminnan kustannuksiin voidaan ottaa huomioon opetustoimen valtionosuuksia ja -avustuksia myönnettäessä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Mahdollinen tarve	€/vko (koko palvelualueen varautuminen)
Elintarvikkeet	15.000 €
Poikkeavat kuljetukset	5.000 €
Muut hankinnat	5.000 €
Viikko budjetti yhteensä	25.000 €

9. LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Varautumiseen liittyvää lainsäädäntöä ovat esimerkiksi seuraavat lait (luettelo ei ole tyhjentävä):

- Valmiuslaki (1552/2011) 12 §, 88 §, 109 §: Yleinen varautumis- ja valmiussuunnitteluvelvoite sekä valtioneuvoston toimivalta vapauttaa kuntaa varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestämisvastuusta.
- Pelastuslaki (379/2011) 2 §, 46 §, 47 §: Velvollisuus osallistua pelastustoiminnan suunnitteluun, myös eri hallinnonaloilla yhteistoiminnassa keskenään.
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018) 5 §, 10 §, 11 §, 35 §: Kunnan velvollisuus järjestää varhaiskasvatusta kunnassa esiintyvän tarpeen edellyttämässä laajuudessa, lapsen oikeus terveelliseen ja turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön (johon kuuluu myös riittävä henkilökunta) sekä lapsen oikeus ravintoon.
- Perusopetuslaki 29 §, 30 §, 31 §, 32 § (628/1998): Opetukseen osallistuvan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, oppilaan oikeus jokapäiväiseen opetukseen, tukeen, ateriaan ja koulukuljetukseen.
- Lukiolaki (714/2018) 25 §, 35 §, 40 §: Opiskelijan oikeus opetukseen, ateriaan ja turvalliseen opiskeluympäristöön.

- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §, 15 § (1287/2013): Opiskelijoiden turvallisuuden edistäminen yhteisöllisellä opiskeluhuollolla, opiskelijan oikeus opiskeluhuollon palveluihin.

Terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010): Kouluympäristön turvallisuuden edistäminen ja seuranta

10. SUUNNITELMAN LIITTEET

Valmiussuunnitelmaa tarkentavia tai täsmentäviä suunnitelmia.

- Valmiusjohtoryhmä, luettelo vastuuhenkilöistä varahenkilöineen ja yhteystietolomake
- Poikkeusolojen henkilöstö- ja tilavaraussuunnitelma
- Yksikkö- ja tilannekohtaiset toimintakortit
- Riskien arviointi, päivitetään vuoden 2027 aikana
- Suunnitelma opetus- ja varhaiskasvatustoiminnan keskittämiseksi
- Väistösuunnitelma
- Opiskeluhuoltosuunnitelman kriisisuunnitelma
- Yleinen ja yksikkökohtainen kriisiviestintäsuunnitelma
- Palvelualueen tilannekuvaus